

**ACTIVITEITENPLAN
J.J. HAMELINKSTRAAT te HAARLEM**

**Achtergronden bij de te nemen beschermende
maatregelen**

**ACTIVITEITENPLAN
J.J. HAMELINKSTRAAT te HAARLEM**

**Achtergronden bij de te nemen beschermende
maatregelen**

**Dit activiteitenplan dient ter onderbouwing van de
ontheffingsaanvraag in het kader van de Wet
Natuurbescherming.**

Opdrachtgever:
Elan Wonen

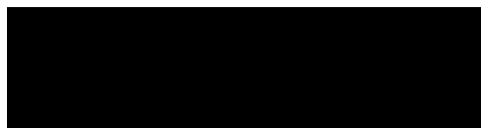

Projectnummer : P18295
Datum : 20 mei 2019

Projectleider :
Controle :
Paraaf :

A stylized green leaf logo with a white vein pattern.
**Groenadvies
Amsterdam bv**

INHOUDSOPGAVE :

1	INLEIDING	3
2	HET ONDERZOEKSGBIED	4
2.1	Ligging gebied	4
2.2	Aard en doelstellingen van de werkzaamheden	8
2.3	Planning van de werkzaamheden	9
2.4	Locatiegebondenheid	9
3	RISICO'S WERKZAAMHEDEN	10
3.1	Huismus.....	10
3.2	Verwachte effecten.....	10
3.3	Belang van het gebied voor huismussen	10
3.4	Overige broedende vogels	11
3.5	Gewone dwergvleermuis.....	11
3.6	Verwachte effecten.....	12
3.7	Belang van het gebied voor gewone dwergvleermuizen	12
3.8	Zorgplicht.....	13
4	WETTELIJK KADER	14
4.1	Wettelijke bescherming Huismus	14
4.2	Afwegingskader	14
4.3	Wettelijke bescherming gewone dwergvleermuis	15
4.4	Afwegingskader	16
5	MAATREGELEN	17
5.1	Mitigerende en compenserende maatregelen	17

Dit product van Groenadvies Amsterdam BV mag alleen geheel of gedeeltelijk worden vermenigvuldigd, openbaar gemaakt of ter beschikking van derden worden gesteld, na toestemming van Groenadvies Amsterdam BV en met bronvermelding.

1 INLEIDING

Elan Wonen bereidt voor de komende jaren de sloop en nieuwbouw voor van een aantal blokken woningen en flats aan de J.J. Hamelinkstraat te Haarlem.

Om de wettelijk vereiste zorgplicht te betrachten in het kader van de Wet Natuurbescherming, is vooraf een onderzoek uitgevoerd naar mogelijke knelpunten tussen de geplande werkzaamheden en genoemde wet. Dit heeft geleid tot het rapport "*Onderzoek naar beschermde fauna in de J.J. Hamelinkstraat te Haarlem*" (Groenadvies Amsterdam, 14 november 2018). Uit dit onderzoek kwamen voor de huismus en vleermuizen een aantal aanbevelingen voort voor mitigerende en compenserende maatregelen, de aanvraag van een ontheffing en het opstellen van een werkprotocol.

Het ecologisch werkprotocol voor dit project (d.d 15 maart 2019) geeft aan hoe en waar de benodigde maatregelen uitgevoerd gaan worden. Dat rapport moet beschikbaar worden gesteld aan alle aannemers die op het terrein werkzaamheden verrichten en moet ook te allen tijde op het project aanwezig zijn.

Het voorliggende activiteitenplan dient ter onderbouwing van de ontheffingsaanvraag bij Regionale Uitvoerings Dienst Noord-Holland. Het geeft aan welke afwegingen hebben geleid tot het aanvragen van de ontheffing.

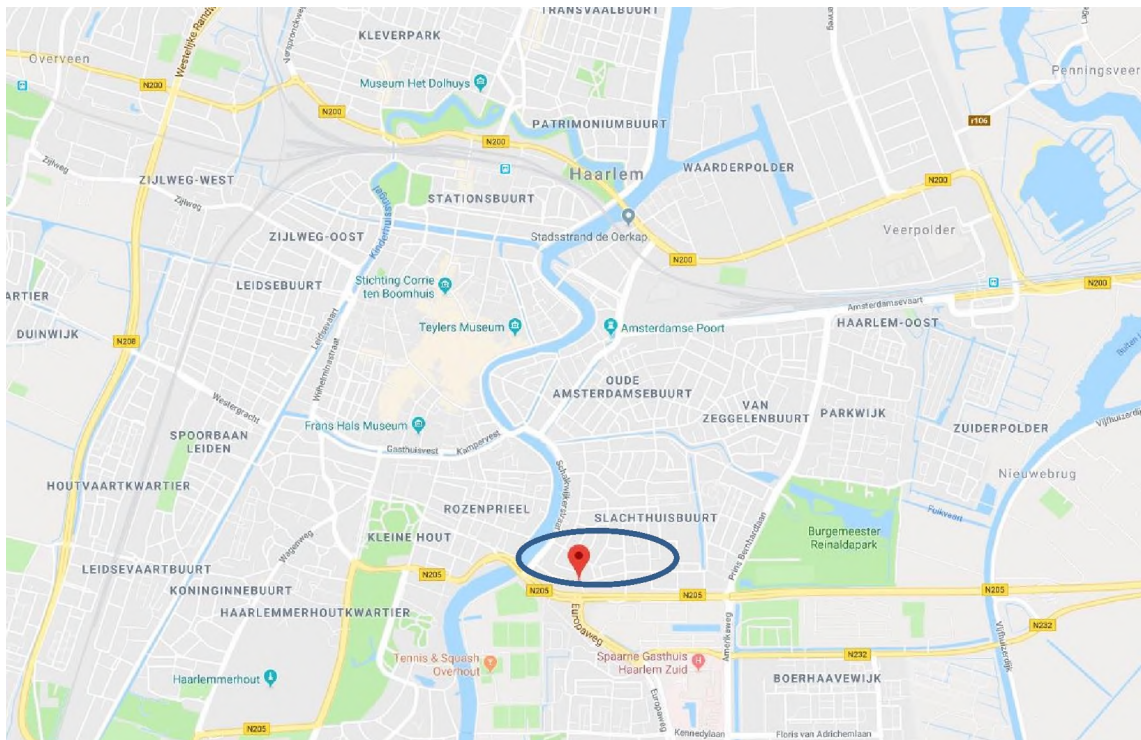
2 HET ONDERZOEKSGBIED

2.1 Ligging gebied

De J.J. Hamelinkstraat ligt in Haarlem in het zuidelijke deel van de wijk Slachthuisbuurt. Op onderstaande kaarten is de ligging in de regio en binnen Haarlem aangegeven.

Het projectgebied bestaat uit vier galerij-/portiekflats met de huisnummers 41-131 en drie huizenblokken met de 58 duplex- en seniorenwoningen met de huisnummers 10-78. De relevante woningen en flats zijn op onderstaande kaart met rood aangegeven.

De bebouwing dateert uit 1955.

De flats bevatten drie woonlagen. De woningen zijn kleine etage- en duplexwoningen. Rond de flats is enig groen aanwezig in de vorm van gazons en zowel solitaire als groepsgewijs geplante bomen. Tussen de flats liggen doorgangen met grotere bomen zoals volgroeide bergiepen.

In de straat en bij het overgrote deel van de huizen is het groen beperkt tot hetgeen in de achtertuinen staat. Daarbij is veel variatie aanwezig. Vrij veel tuinen zijn grotendeels verhard terwijl andere compleet begroeid of zelfs verwilderd zijn. Bij de twee blokjes met elk drie woningen is ook een voortuin aanwezig. Deze zijn deels begroeid.

2.2 Aard en doelstellingen van de werkzaamheden

De eerste plannen voor de sloop/nieuwbouw voor de 160 bestaande portiek-/etagewoningen en duplexwoningen dateren van rond 2000. Hierbij gaat het om zowel om de 102 galerij/portiekflats als de 58 duplex/seniorenwoningen in deze straat in Haarlem-Oost. Als gevolg van deze sloopplannen is na 2000 nog slechts het hoogstnoodzakelijke geïnvesteerd in de onderhoud van het complex, voor het laatst in 2015. Het mutatieonderhoud vormt daarop een uitzondering. Hierbij wordt zeker bij een lange woontijd van een vertrekkende huurder hoge kosten gemaakt om de woningen weer op een minimaal niveau van bewoonbaarheid te krijgen. De woningen hebben als gevolg van hun ouderdom en de minimale investeringen van de afgelopen jaren een lage woonkwaliteit, leiden geleidelijk tot meer gezondheidsklachten en hebben een lage energieprestatie (label G).

Het op niveau brengen naar de huidige woonwensen van de huidige woningen zal, gezien de slechte conditie van de woningen en de periode waarin ze gebouwd zijn, naar verwachting een aanzienlijke investering met zich meebrengen. Zelfs met een dergelijke investering draagt renovatie onvoldoende bij aan de doelstellingen van Elan Wonen:

- Aangezien een dergelijke investering nog geen lift behelst, zijn de woningen ook dan nog niet levensloopbestendig;
- Ook na renovatie zal de energieprestatie van de woningen slechter zijn dan bij sloop/nieuwbouw;
- Renovatie draagt onvoldoende bij aan een opwaardering van dit gedeelte van de Slachthuisbuurt, zowel in visuele zin en stedenbouwkundig als ten aanzien van de versterking van de sociaaleconomische structuur van de Slachthuisbuurt. In de wensportefeuille is vastgesteld dat Elan Wonen wil aansluiten bij de Gemeentelijke Woonvisie 2017-2020 waarin het streven naar een 'ongedeelde stad' centraal staat. Een straat met uitsluitend woningen in het laagste sociale huursegment (zoals de Hamelinkstraat nu) past niet bij de ambitie van de gemeente Haarlem om sociale huurwoningen meer te mengen met vrije sector huurwoningen en koopwoningen. Het voorgestelde nieuwbouwprogramma voorziet in een grotere menging van woningtypen.

Elan Wonen wil dan ook kiezen voor sloop/nieuwbouw van de desbetreffende 160 woningen in de Hamelinkstraat. Dit staat in het verlengde van een eerder genomen besluit in 2000 en sluit aan bij de afspraken welke met de gemeente Haarlem zijn gemaakt.

De openbare ruimte rond de bebouwing wijzigt sterk. De huidige begroeiing wordt in zijn geheel verwijderd. In de nieuwe situatie verdwijnt de doorgaande rijbaan en wordt het gebied als een hofje ingericht. Hierin komen een aantal vakken met lage heesters, enkele groenvakken met meerstammige sierappels en daaronder grondbedekkers en een grotere boom. Een deel van deze groenvakken wordt verhoogd aangelegd. Het grootste deel van het hofje wordt echter verhard met klinkers en trottoirtegels.

2.3 Planning van de werkzaamheden

Het project bevindt zich nog in het stadium waarin vooral informatie wordt verzameld en vergunningen aangevraagd worden en er is daarom nog geen definitieve planning beschikbaar. We hebben alleen een indicatie:

2019 Q4 Uitplaatsen woningen

2020 Q1 Woningen leeg, afsluiten nuts en rooien tracé

2020 Q3 Saneren woningen*

2021 Q1 Sloop woningen

2021 Q2 Uitvoering / realisatie Blok VI-a, VII en VIII

2023 Q2 Oplevering woningen

* Het is bekend dat er bij de bouw van deze woningen asbest is toegepast. Waar en in welke mate wordt op dit moment onderzocht. Er zijn daarvan nog geen rapportages beschikbaar.

2.4 Locatiegebondenheid

De werkzaamheden zijn aan de huidige bebouwing gebonden en kunnen niet elders worden uitgevoerd.

3 RISICO'S WERKZAAMHEDEN

Bij het in 2018 uitgevoerde onderzoek werden zowel broedende huismussen als baltzende gewone dwergvleermuizen waargenomen.

3.1 *Huismus*

In de Wet natuurbescherming 2017 zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van huismussen jaarrond beschermd.

Blijkens het nader onderzoek naar de verspreiding van huismussen werd er in 2018 in het projectgebied door elf paartjes gebroed. Ze broeden allen in de laagbouw; zie voor de details het onderzoeksrapport.

3.2 *Verwachte effecten*

Als gevolg van de sloop van de huizen gaan alle nestellocaties verloren. Daarnaast zal ook het leefgebied verloren gaan; de beplanting in de achtertuinen en in de gazons voor de flats verdwijnen en daarmee ook een deel van de foerageer- en schuilplaatsen van deze huismussen. Tevens zal, vanwege de afwezigheid van bewoners, ook het aanbod van voedsel op deze locatie meerdere jaren sterk afnemen.

Deze periode dat op delen van deze locatie geen geschikte nestellocaties en leefgebied aanwezig zijn, duurt circa 3,5 jaar.

3.3 *Belang van het gebied voor huismussen*

In dit relatief kleine gebied met laagbouw zijn elf paartjes huismussen aangetroffen. In de flats zijn geen nesten of territoria aangetroffen.

Op basis van de verspreidingskaart in de broedvogelatlas van Noord-Holland, de heatmaps op de website Waarneming.nl en een aanvullend veldbezoek in de omringende wijken, blijkt dat de huismussen in de J.J. Hamelinkstraat deel uitmaken van een flinke kolonie die zich oostelijk nog een paar 100 meter uitstrekt en westelijk, aan de overzijde van de Spaarne, ook de wijk Rozenprieel omvat. De populatie in dit gebied omvatte in december 2018 150 à 250 dieren. Het betreft minimaal enkele tientallen broedparen.

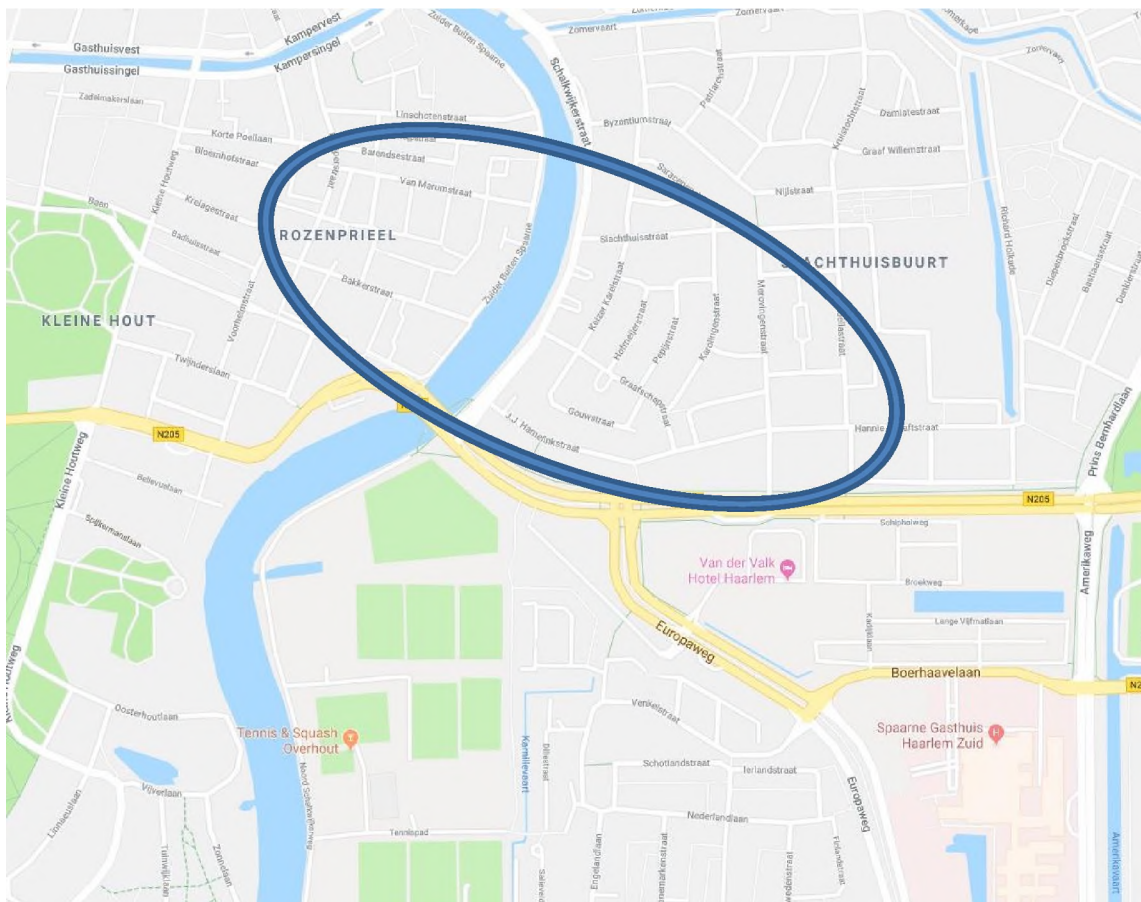
In de aangrenzende wijken, bijvoorbeeld die ten zuiden van de Schipholweg en ten noorden van de Gasthuissingel komen slechts kleine, zeer lokale kolonies voor. Deze zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van aanvoer van huismussen uit grotere, florerende kolonies zoals die in het huidige projectgebied.

Elders in Haarlem blijken (met name in het westelijke deel van het centrum en aangrenzende wijken en in Noord) vergelijkbare en grotere kolonies voor te komen.

De populatie in het projectgebied maakt dus deel uit van een voor het voortbestaan van de huismussen in Haarlem belangrijke kolonie.

Door de juiste en voldoende maatregelen te treffen, zowel voor, tijdens als na de werkzaamheden kan het project worden uitgevoerd zonder de gunstige staat van instandhouding in gevaar te brengen.

Verspreiding kolonie huismussen in en nabij het projectgebied

3.4 Overige broedende vogels

In de achtertuinen en de huizen zijn kleine aantallen andere soorten broedvogels aanwezig. Het betreft soorten zonder een jaarrond beschermd nest zoals houtduif, Turkse tortel, merel, heggenmus, spreeuw, kauw en dergelijke. Nesten van broedende vogels mogen niet verstoord worden. Dit geldt ook voor nesten in aanbouw.

Ook voor deze vogels geldt dat hun nestlocaties als gevolg van de sloop gaan verdwijnen. Omdat de nesten niet jaarrond beschermd zijn, is het verwijderen van het leefgebied inclusief nestlocaties toegestaan mits dit zodanig wordt uitgevoerd dat er geen in aanbouw of in gebruik zijnde nesten verstoord worden.

De risico's zijn het grootst in de periode april tot en met augustus, maar ook buiten deze periode kunnen broedsels niet uitgesloten worden. Onder andere vaak voorkomende stadsvogels als houtduiven en Turkse tortels kunnen namelijk vrijwel jaarrond tot broeden komen.

3.5 Gewone dwergvleermuis

Gedurende het veldwerk werden waarnemingen gedaan van drie soorten vleermuizen, zie de onderzoeksrapportage, maar alleen de gewone dwergvleermuis blijkt verblijfplaatsen of regelmatig gebruikte foerageergebieden in het projectgebied te hebben.

De gewone dwergvleermuis is opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Deze richtlijn, opgenomen in de Wet natuurbescherming 2017, verbiedt het doden, vangen of verstoren van

deze dieren. Ook is het verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen.

Bij het nader onderzoek is het gebruik van het projectgebied door gewone dwergvleermuizen als foerageer- en baltslocatie aangetoond. Gedurende het jaar werden per bezoek tot maximaal 4 à 5 foeragerende exemplaren aangetroffen. Er werd met name gefoerageerd nabij de grotere bomen tussen de flats.

Daarnaast werden gedurende de bezoeken in het najaar op zeven verschillende locaties baltsende mannetjes waargenomen. Vanwege de verschillen tussen de bezoeken is niet uit te sluiten dat het feitelijke aantal aanwezige dieren lager ligt; deze soort balst namelijk vliegend waardoor niet altijd een duidelijke link gelegd kan worden met een specifiek pand.

Hoewel de locatie van baltsverblijven van jaar op jaar kan wisselen, duidt het vinden ervan op een jaarrond risico. Paarverblijfplaatsen zijn namelijk slechts een beperkte periode van het jaar goed vast te stellen (namelijk tussen half augustus en begin oktober), maar kunnen het gehele jaar door het mannetje worden gebruikt.

Op basis van de waarnemingen worden geen kraam- of vaste zomerverblijven verwacht. Bij het late najaarsbezoek werden nergens zwermende dieren of tussentijdse bezoeken aan panden waargenomen. Op basis daarvan verwachten we dat geen winterverblijven aanwezig zijn.

3.6 Verwachte effecten

Als gevolg van de komende werkzaamheden zullen uiteindelijk zowel het foerageergebied als alle paarverblijfplaatsen verloren gaan.

Deze periode dat in deze locatie geen geschikte verblijfplaatsen en leefgebied aanwezig zijn, duurt 3,5 jaar.

De grote bomen tussen de flats komen in de nieuwe situatie niet terug. Wel worden langs de Schipholweg en de ventweg nieuwe bomen geplant. Deels om gaten in de huidige beplanting aan te vullen en deels als nieuwe laanbeplanting.

3.7 Belang van het gebied voor gewone dwergvleermuizen

Typerend voor gewone dwergvleermuizen is dat ze in kolonies leven waarbij de verblijfplaatsen gedurende het jaar regelmatig wisselen. Zelfs binnen een seizoen, bijvoorbeeld de kraamperiode, kunnen de dieren meermaals verhuizen.

Er wordt door de dieren gebruik gemaakt van een groot netwerk van verblijfplaatsen, meer of minder vaste vliegroutes en foerageergebieden. Daarbij kunnen de winterverblijven op flinke afstand (tot tientallen kilometers) van de zomerverblijven liggen.

In dit gebied blijken kleine aantallen dieren (4 à 7 stuks) te baltsen en te foerageren.

Het betreft relatief kleine aantallen. Door het treffen van de in het werkprotocol nader uitgewerkte maatregelen, kan dit project worden uitgevoerd zonder de gunstige staat van instandhouding van deze soort in gevaar te brengen.

3.8 Zorgplicht

Voor eventueel aanwezige soorten die vrijgesteld zijn van de verboden van de Wnb, zoals huisspitsmuis en egel, moet, net als voor niet beschermde soorten, gehandeld worden naar de zorgplicht. Dit houdt in dat er zodanig gewerkt moet worden dat er zo min mogelijk schade aan flora en fauna ontstaat. Zo moeten dieren de gelegenheid krijgen te vluchten naar locaties waar niet gewerkt wordt zoals aangrenzende groenstroken of tuinen.

En worden bijvoorbeeld egels in winterslaap aangetroffen, dan kunnen deze door of onder toezicht van de begeleidend ecooloog verplaatst worden naar een plantsoen buiten het projectgebied.

4 WETTELIJK KADER

4.1 Wettelijke bescherming Huismus

§ 3.1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Artikel 3.1

- 1 Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- 3 Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- 4 Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- 5 Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Artikel 3.3

- 1 Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.
- 2 Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren.
- 3 Onze Minister kan ontheffing of vrijstelling verlenen van: a. de verboden, bedoeld in artikel 3.2, eerste lid, ten aanzien van vogels, dood of levend, of gemakkelijk herkenbare delen daarvan, of ten aanzien van uit deze vogels verkregen producten van daarbij aangewezen soorten, of b. regels, gesteld krachtens artikel 3.2, vierde lid.
- 4 Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
  - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
  - b. zij is nodig:
    - 1°. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
    - 2°. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
    - 3°. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
    - 4°. ter bescherming van flora of fauna;
    - 5°. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
    - 6°. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan;
  - c. de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

4.2 Afwegingskader

Voor de huismussen geldt dat zowel de nestlocaties als het leefgebied als gevolg van de sloop verloren gaan. Daarna vindt nieuwbouw plaats en wordt de openbare ruimte en de tuinen opnieuw ingericht. Hiervoor is een ontheffing noodzakelijk. Deze wordt aangevraagd op de volgende gronden;

- Er geen andere bevredigende oplossing is dan de geplande sloop en nieuwbouw. Met andere oplossingen wordt het beoogde energielabel A niet bereikt.
- De werkzaamheden zijn nodig in het belang van volksgezondheid. De matige kwaliteit van de huidige woningen veroorzaakt gezondheidsklachten als gevolg van tocht, optrekkend vocht en het in toenemende mate optreden van schimmels. Het betreft voornamelijk problemen aan de luchtwegen zoals astma, hoesten en andere luchtweginfecties. Door de geplande maatregelen verbeterd daarnaast ook het leefklimaat in de woningen aanzienlijk. Naast de voordelen voor de bewoners heeft dit ook voordelen voor omwonenden in en buiten de wijk omdat het energieverbruik en daarmee de emissies van schadelijke stoffen afnemen. Dit draagt bij aan een betere luchtkwaliteit in de wijk en dus een beter volksgezondheid.
- Mits de mitigerende en compenserende maatregelen goed worden uitgevoerd er geen negatief effect is op de gunstige staat van instandhouding van de soort.

4.3 Wettelijke bescherming gewone dwergvleermuis

Bij de sloop en nieuwbouw worden meerdere artikelen uit de Wet natuurbescherming overtreden. De hierna volgende artikelen zijn in dit geval relevant:

§ 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Artikel 3.5

1 Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.

2 Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.

3 Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.

4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

5 Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Artikel 3.8

1 Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in de artikelen 3.5 en 3.6, tweede lid, ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

2 Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in de artikelen 3.5 en 3.6, tweede lid, ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

3 Onze Minister kan ontheffing of vrijstelling verlenen van een of meer van de verboden, bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, of van regels gesteld krachtens artikel 3.7, ten aanzien van dieren of planten van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van de voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren van daarbij aangewezen soorten.

4 Bij de algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 3.7, eerste lid, kan worden bepaald dat gedeputeerde staten ontheffing kunnen verlenen, of dat provinciale staten bij verordening vrijstelling kunnen verlenen, van bij de maatregel aangewezen regels.

5 Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

- a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- b. zij is nodig:
  - 1°. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
  - 2°. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
  - 3°. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
  - 4°. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
  - 5°. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
- c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

4.4 Afwegingskader

Bij de komende sloop gaan de paarverblijven van meerdere mannetjes verloren. Tevens wordt het leefgebied aangetast. Voor de waargenomen gewone dwergvleermuis vragen we daarom een ontheffing aan en wel op grond van het belang:

“In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.”

Tevens geven we aan dat er geen andere bevredigende oplossing is voor de problemen in deze woningen en flats.

Het project heeft voor het milieu en het leefklimaat van de bewoners aantoonbaar gunstige effecten. De huidige woningen hebben energielabel G, de nieuwe A. Het huidige jaarverbruik van gas zal aanzienlijk dalen waardoor ook minder emissies vrijkomen. Hierdoor wordt bijgedragen aan de door de overheid gepromote stimuleringsmaatregelen om klimaatverandering tegen te gaan.

Als gevolg van het project wordt bijgedragen aan een reductie van emissie van broeikasgassen, onderdeel van een pakket aan maatregelen binnen het "Klimaatakkoord Gemeenten en Rijk".

Door het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen blijft zowel tijdens als na de werkzaamheden een voldoende groot aanbod aan verblijfplaatsen beschikbaar. Tevens wordt gedurende het project nieuwe beplanting aangebracht in de tuinen en rond de flats. Dus ook het leefgebied rond de bebouwing wordt daarmee hersteld. Op deze wijze wordt gestreefd naar het handhaven van de gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis in de wijk.

5 MAATREGELEN

In dit hoofdstuk worden de compenserende en mitigerende maatregelen beschreven die uitgevoerd moeten worden om de negatieve effecten zoveel als mogelijk te voorkomen.

5.1 Mitigerende en compenserende maatregelen

Belangrijke uitgangspunten bij de komende werkzaamheden zijn:

- Er dienen gedurende de gehele projectperiode voldoende tijdelijke nestlocaties en verblijfplaatsen beschikbaar te zijn; ook een tijdelijke afname daarvan is niet toegestaan. Dus al vóór de start van de sanering dienen de tijdelijke verblijfplaatsen beschikbaar te zijn;
- Er worden daarnaast ook ruim voldoende nieuwe permanente verblijfplaatsen voor zowel huismus als gewone dwergvleermuis aangeboden.

Voor de huismussen dient het verlies aan nestlocaties gecompenseerd door te worden door het aanbrengen van geschikte nestkasten en/of vogelvides op minimaal 22 locaties. In eerste instantie betreft het 22 tijdelijke verblijfplaatsen die in bebouwing rond het huidige projectgebied moeten worden aangebracht.

Daarnaast dient gedurende de bouw een vergelijkbaar (of groter) aantal permanente verblijfplaatsen in de nieuwe bebouwing aangebracht te worden.

De keuze voor nestkasten of vogelvides zal per locatie gemaakt moeten worden aan de hand van de beschikbare ruimte onder de daken. Beide opties blijken goed geaccepteerd te worden door huismussen.

Voor de gewone dwergvleermuizen geldt dat zeven paarverblijven gecompenseerd moeten worden. De huidige richtlijnen daarvoor zijn dat voor elk paarverblijf dat verloren gaat, er vier vervangende, permanente verblijven aangeboden dienen te worden. Er dienen in de nieuwbouw dus minimaal 28 vleermuiskasten ingebouwd te worden. Op de volgende site kan een keuze gemaakt worden voor het type(n) kast dat het best in de nieuwbouw past: <http://www.vleermuiskasten.nl/content/inbouwkasten>.

Omdat in dit geval er een gat zit tussen de sloop en de nieuwbouw dienen er daarnaast ook tijdelijke verblijfplaatsen aangeboden te worden. Ook dit gaat om 28 stuks die in de nabije omgeving van het projectgebied aangeboden moeten worden. Elan Wonen heeft ook de woningen in de straten direct ten noorden van de J.J. Hamelinkstraat in bezit. De kasten kunnen prima in dit gebied worden opgehangen. Geschikte kasten staan op de volgende site: <http://www.vleermuiskasten.nl/content/kleine-platte-vleermuiskasten>.

Het plaatsen van deze kasten is voor beide soorten aan meerdere voorwaarden gebonden. Deze worden in het werkprotocol nader uitgewerkt. Ze zijn grotendeels gebaseerd op de informatie in de kennisdocumenten van Bij12 en deels op de lokale omstandigheden.

Leefgebied

Voor met name de huismus geldt dat het verloren gaan van het leefgebied gecompenseerd dient te worden. Voor de gewone dwergvleermuis gaat minder leefgebied verloren en blijven goede foerageermogelijkheden in de directe omgeving beschikbaar.

Voor de huismussen moet er een overbrugging komen van de bouwperiode en geldt dat de nieuwe inrichting voldoende mogelijkheden moet bieden voor deze soort.

Gedurende de start van de werkzaamheden (verhuizing, sanering) resteren er nog voldoende mogelijkheden voor de huismussen om in de resterende en aangrenzende tuinen te foerageren en schuilen.

Vanaf 2021 zijn echter maatregelen noodzakelijk. Het gaat dan om het aanbieden van schuilplaatsen en locaties met onkruiden zodat er voedsel beschikbaar is. Ook zodra de nieuwbouw en de nieuwe openbare ruimte wordt ingericht, zijn maatregelen noodzakelijk.

We adviseren om in het najaar van 2020 op overhoeken op het terrein, daar waar vooralsnog geen werkzaamheden gepland zijn, met behulp van het vrijkomende takhout uit de geruimde tuinen, enkele dichte takkenhopen te creëren. Deze kunnen worden opgebouwd rondom enkele strobalen. Het geheel dient minimaal 2 à 3 meter hoog te zijn. Om vandalisme te voorkomen, is het wenselijk om deze te omheinen met vaste bouwhekken. Het is mogelijk deze schuilplaatsen gedurende het werk te verplaatsen mits dit beperkt blijft tot 2 à 3 keer per jaar.

Bij de inrichting van de toekomstige openbare ruimte is het wenselijk om voldoende rekening te houden met de aanwezigheid van de huismussen. Kies voor de heestervakken wintergroene, bij voorkeur doornige soorten. Gebruik soorten met bloei en vruchten omdat deze insecten aantrekken die als voedsel kunnen dienen.

Tevens is de voedselvoorziening een punt van aandacht. Gedurende de werkzaamheden vervalt de voedselaanvoer door de bewoners van de te slopen woningen. Ons is niet bekend in hoeverre dit kan worden opgevangen door intensiever foerageren in de tuinen van de aan de achterzijde grenzende woningen (waar ook nu al gefoerageerd wordt). Het is wenselijk om daarom gedurende het werk binnen 50 meter uit de huidige tuinen, en nabij geschikte schuillocaties, overhoekjes in stand te houden of aan te leggen met daarop veel onkruiden zoals straatgras, herderstasje en degelijke. Dit zijn kruiden die normaal spontaan opslaan maar als dit hier om een of andere reden achterwege blijft, kan er ook ingezaaid worden.

In het werkprotocol wordt hier nader op in gegaan.

Voor de vleermuizen geldt dat er al voorzien is in de aanplant van nieuwe bomen zowel binnen als grenzend aan het projectgebied. Extra maatregelen zijn niet noodzakelijk.

Planning

Voorkomen moet worden dat er in de paartijd van de gewone dwergvleermuis (half augustus-half oktober) of in het broedseizoen van vogels (begin april – augustus) gestart wordt met de werkzaamheden.

Voor vogels is de veilige periode om te starten gedurende september tot en met februari. Wel is het noodzakelijk om vooraf de te ontruimen tuinen te controleren op de aanwezigheid van nesten van met name houtduif en Turkse tortel; deze soorten kunnen vrijwel jaarrond tot broeden komen. Wordt daarbij een in gebruik zijnde nest aangetroffen dan zal de begeleidende ecooloog het vervolgtraject aangeven.

De nestellocaties van de huismussen moeten voorafgaand aan de start van de werkzaamheden ongeschikt of onbereikbaar gemaakt worden zodat ze bij de aanvang van de werkzaamheden niet in gebruik zijn. Dit kan bijvoorbeeld door de pannen te verwijderen.

Ruim daarvoor, minimaal drie maanden, moeten alternatieve verblijfplaatsen aangeboden zijn zodat deze in gebruik genomen kunnen worden.

Voor de gewone dwergvleermuizen geldt dat de veilige periode van half november tot en met juni valt, dus buiten de paarperiode. Overigens is met de juiste maatregelen ook in de paarperiode te werken, de dieren zijn dan het meest flexibel en mobiel.

Belangrijk is dat potentiële verblijfplaatsen tijdig ongeschikt gemaakt worden zodat de dieren niet gedurende de sloop in de huizen en flats verblijven. Ook hier geldt dat tijdig, minimaal een half jaar van tevoren, alternatieve verblijfplaatsen aangeboden moeten worden zodat deze in gebruik genomen kunnen worden zodra de noodzaak zich aandient.

Noot

**In dit document zijn gedeeltes onleesbaar gemaakt
op grond van artikel 5 van de Wet open overheid:**

- Art. 5.1 lid 2 onderdeel e Woo (handschrift)